Izhaja vsak dan razen sobot, nedelj in praznikov.

Issued daily except Saturdays, Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravniški prostori: 2657 South Lawndale Ave.

Office of Publication: 2657 South Lawndale Ave. Telephone, Rockwell 4904

70—YEAR XXXI. Cena lista je $6.00

Entered as second-class matter January 16, 1933, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879.

CHICAGO, ILL., TOREK, 21. NOVEMBRA (NOV. 21), 1939

Subscription $6.00 Yearly

ŠTEV.—NUMBER 227

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

Hitler je začel na debelo potapljati ladje z minami

Sedem parnikov, med temi jugoslovanska ladja Carica Milica, se potopilo, ko so zadeli ob mine v bližini angleškega obrežja. Francoske čete bombardirajo nemške pozicije ob Renu. Nacijska vojaška letala nad holandskim otokom

LONDON, 20. nov.—Nacijska [illegible] na morju narašča na[illegible] Anglije. Zdi se, da nem[illegible] podmornice pokladajo mine, [illegible]tere se zadevajo angleške [illegible]tralne ladje. Po najnovej[illegible] [illegible]teh so te mine od zadnje [illegible] potopile že osem tovornih [illegible]ov in izgubljenih je bilo [illegible] 200 življenj.

LONDON, 20. nov.—Prvo [illegible]ko letalo se je danes poja[illegible] nad Londonom, a bilo je hi[illegible]odpodeno. Panike ni bilo no[illegible]; ulice so bile polne ljudi, ki [illegible]re brili iz nemškega letala.

PRAGA, 20. nov.—V tukaj[illegible] [illegible]aporih je še vedno okrog [illegible] čeških študentov, katere so [illegible] načeli odvajati v koncen[illegible]ijske tabore. Na drugi strani [illegible]lo aretiranih več tisoč dru[illegible] Čehov, zlasti delavcev, med [illegible]rimi se že več dni širi agi[illegible]ja za generalni štarjk.

MOSKVA.—Rdeča zvezda, [illegible]lo sovjetske mornarice, je [illegible] objavilo vest iz New Yor[illegible] v kateri je rečeno, da se med [illegible]ško mladino "širi odločen [illegible] proti kapitalistični vojni [illegible] New Yorku zdaj pojejo: [illegible]nks are not coming . . ."

London, 20. nov.—Mornariški [illegible]ster je danes naznanil, da [illegible] je sedem parnikov potopilo, [illegible] zadeli ob mine v bli[illegible] vzhodnega angleškega ob[illegible]a. Neuradno poročilo pra[illegible] da je enajst mornarjev uto[illegible]. Zadnjo soboto je zadel ob [illegible] holandski parnik Simon [illegible]ar in se potopil. 140 mor[illegible]jev je izgubilo življenje.

Potopljeni so italijanski par[illegible] Grazia, angleški Blackhill, [illegible]ski B. O. Borjesson in ju[illegible]ovanski Carica Milica. To je [illegible] prvo poročilo o potopu ita[illegible]anskega in jugoslovanskega [illegible]rnika. Mornariški minister [illegible]vi, da je holandski parnik tr[illegible] ob nemško mino, kar pa so v [illegible]rlinu zanikali. Trije drugi [illegible]rniki so se potopili v soboto.

Lloydov seznam kaže, da je bi[illegible] ladja Grazia zgrajena l. 1923, [illegible]eno pristanišče je bila Genova. [illegible]arica Milica je bila zgrajena l. [illegible]28 in lastovala jo je družba [illegible]goslovanski Lloyd. Njena do[illegible]ča luka je bila Dubrovnik.

Angleške avtoritete so zdaj [illegible]znanile, da bodo ladje preis[illegible]le vode ob obrežju, da zasledi[illegible] mine. Te se nahajajo v bliži[illegible] obrežja in ne ogražajo samo [illegible]gleških parnikov, temveč tudi [illegible]je nevtralnih držav. Medna[illegible]dni zakon določa izdanje pro[illegible]ka in omenitev nevarnih po[illegible]rskih con v interesu zaščite [illegible]rnikov nevtralnih držav.

Kovno, 20. nov.—Litvinski [illegible]rnik Kovno se je potopil, ko [illegible] trčil ob mino v bližini Rotter[illegible]ma, se glasi poročilo. Eden [illegible]an posadke je bil ubit, štirje [illegible] ranjeni.

Helsingfors, Finska, 20. nov. —Osem finskih parnikov, kate[illegible] so Nemci držali več tednov [illegible] Stettinu in Swinemuendu, je [illegible]lo včeraj izpuščenih. Vsi so [illegible]dpluli proti Ameriki. Nemci še [illegible]dno držijo sedem drugih fin[illegible]kih tovornih parnikov.

Berlin, 20. nov.—Bitke na o[illegible]mlju ob gornjem delu Rena so [illegible] obnovile, se glasi nemško voj[illegible]no poročilo. Francosko topništvo [illegible] oddelki strojnic obstreljujejo [illegible]emške postojanke med Neufrei[illegible]settom in Kehllom in Nemci od[illegible]vrjajo s streli.

Rezultat teh bitk ni znan in nobenega znamenja še ni o začetku ofenzive na široki podlagi. Kehl leži na nasprotni strani reke od Strasbourga, Francija. Nemško poročilo omenja, da francoski topovi obstreljujejo hrib pri Perlu v bližini luksemburške meje, toda nemške čete držijo svoje pozicije. V drugih krajih fronte je vse mirno.

Pariz, 20. nov.—Vojaški krogi so naznanili, da je francoska straža napadla nemško pri Bliesu. Šest Nemcev je padlo v bitki, eden pa je bil ujet.

Drugo poročilo javlja nemške letalske aktivnosti nad fronto. Francoske in nemške čete so se morale umakniti iz nižin ob Renu, ko jih je poplavila voda. To ozemlje leži v kotu ob Siegfriedovi in Maginotovi trdnjavski črti.

Hague, Holandska, 20. nov.—Nemška vojaška letala so se včeraj že drugič pojavila nad holandskim otokom Schiermonnikoogom, ki leži severno od holandskega obrežja. Holandski letalci so se nato dvignili v zrak in odpodili nemške.

Holandska vlada je poslala protest v Berlin proti nemški invaziji njenega ozračja.

Roermond, Holandska, 20. nov. — Pilot nemškega bojnega letala se je ubil, ko je treščil na tla v bližini tega mesta.

Sodelovanje med Čehi in Poljaki

Poljska misija obišče Ameriko

London, 20. nov.—General Vladislav Sikorski, predsednik poljske vlade v tujini, in dr. Edvard Beneš, zadnji predsednik češkoslovaške republike, sta se zedinila glede kooperacije, katere cilj je poprava škode, ki sta ju utrpeli Češka in Poljska v teku sedanje evropske vojne.

Člani češkoslovaške in poljske legije se vežbajo za borbo proti Nemčiji na strani Velike Britanije in Francije. Sikorski in Beneš konferirata v Londonu.

Poučeni krogi so naznanili, da je Sikorski imel več razgovorov z angleškimi voditelji. Predmet razgovorov je bilo vprašanje, kakšno obliko dobi nova poljska država po zaključenju vojne. Poljaki bodo zahtevali nazaj ozemlje, ki sta ga okupirali Nemčija in Rusija.

Dalje je bilo naznanjeno, da bo poljska misija kmalu odpotovala v Združene države, kjer bo iskala pomoči v prilog restavriranju poljske republike v okviru ameriškega nevtralnostnega zakona.

Diesov odsek obnovi zaslišanje v Chicagu

Chicago, 20. nov. — Diesov odsek, ki preiskuje neameriške aktivnosti, bo jutri obnovil zaslišanje v Chicagu, ki ima razkriti, kakšno taktiko vodijo komunisti, da dobijo unije pod svojo kontrolo. Dies, načelnik odseka, bo prišel v Chicago iz Detroita. Voditelji unije Farm Equipment Workers) (CIO) so bili pri zaslišanju zadnjo soboto obdolženi, da so komunisti. Zaupniki te unije so včeraj sprejeli resolucijo, v kateri žigosajo Diesov odsek in mu očitajo, da je odredil zaslišanje z namenom, da vpliva na pogajanja med unijo in International Harvester Co.

Kubanske vladne stranke poražene

Politična situacija se spremenila

Havana, Kuba, 20. nov.—Politične stranke, ki vodijo opozicijo proti sedanjemu režimu, so izvolile 41 delegatov za ustavodajno skupščino, vladne stranke pa 35 delegatov. Izid volitev, ki so se vršile zadnji teden, je pravkar naznanil vrhovni volilni tribunal.

Štetje glasov še ni bilo izvršeno v nekaterih distriktih, toda to ne bo spremenilo izida. Skupščina se bo sestala v decembru, da se sestavi nova ustanova.

Opazovalci pravijo, da je zmaga opozicije pri volitvah delegatov uničila upanje, da bi polkovnik Fulgencio Batista postal predsednik republike. Volilni izid pomeni spremembo politične situacije.

Na čelo opozicije se je postavil Ramon Grau San Martin, bivši predsednik republike. Njegova grupa je dobila 18 sedežev v skupščini, Menocalova skupina 15, ostale opozicionalne grupe pa devet sedežev. Vsi voditelji teh grup so bili izvoljeni za delegate.

Senator obtožen kršenja zakona

Washington, D. C., 20. nov.—Administracija federalnega zakona minimalne mezde in maksimalnega delovnika je obtožila senatorja H. F. Byrda, demokrata iz Virginije, kršenja provizij tega zakona. On poseduje velike nasade in plačuje delavcem nižje mezde kot jih določa zakon. Senator, ko je bil informiran o akciji, je dejal, da obtožba nima nobene podlage. Vsa afera je bila inscenirana iz političnih razlogov. Byrd je znan kot nasprotnik Rooseveltovega "new deala".

Vlada svari delavske organizacije

Izvajanje protitrustnega zakona

Washington, D. C., 20. nov.—Pomožni federalni justični tajnik Thurman Arnold je opozoril delavske unije, da se bodo izpostavile prosekuciji, če bodo zlorabljale svoje legalne pravice, na obtožbo kršenja protitrustnih zakonov. Opozorilo vsebuje pismo, katerega je Arnold naslovil centralni delavski uniji v Indianapolisu, Ind. Nekatere stavbne unije so bile že obtožene kršenja protitrustnih zakonov.

Unije kršijo te zakone, če z grožnjami izsilijo uposlitev dodatnega števila delavcev in ako raketirji, ki paradirajo kot unijski voditelji, ovirajo trgovino. Uničevanje priznanega in legalnega sistema kolektivnega pogajanja, ko unija vodi boj proti drugi in zahteva priznanje od delodajalca.

Arnold je dejal, da je vodstvo Ameriške delavske federacije že obsodilo jurisdikcijske stavke in spore. "Načelo zaščite v smislu zakonov se mora aplicirati prav tako na unije kakor na druge grupe," je rekel Arnold. "Investorji se lahko združujejo v korporacijah, farmarji v zadrugah in delavci v unijah, nalogo federalnega justičnega departmenta pa je, da nastopi proti vsem, ki gredo preko legalnih omejitev in s tem kršijo zakone.

William Green, predsednik Ameriške delavske federacije, ki je odpotoval iz Washingtona, še ni komentiral Arnoldove izjave, John L. Lewis, predsednik CIO, pa jo je ignoriral.

Nemčija bo dobivala rusko olje

Moskva, 20. nov. — Vest iz zanesljivih virov se glasi, da je nemška trgovinska delegacija v pogajanjih s sovjetskimi voditelji dobila zagotovilo, da bo Rusija pošiljala olje v Nemčijo. Največ, kar more Nemčija po izjavi veščakov pričakovati od Rusije, je 800,000 ton olja. To je primeroma z zahtevo mala količina. Nemčija potrebuje najmanj 30,000,000 ton olja na leto za pogon svoje motorne vojne mašine.

ODPOR PROTI HITLERJEVEMU REŽIMU NARAŠČA

Bivši vodja nacijev napovedal revolto

VOJNA BO POSPEŠILA POLOM

Pariz, 20. nov.—Revolta proti Hitlerjevemu režimu bo izbruhnila prihodnjo pomlad. To napoved je izrekel v razgovoru z reporterji Otto Strasser, eden izmed ustanoviteljev nacijske stranke.

Strasser, ki se nahaja v Švici že od Hitlerjeve krvave čistke l. 1934, je dejal, da so bombo položili tja člani nacijske tajne policije. On je rekel, da je načelnik močne protinacijske organizacije. Njegov brat Gregor je bil umorjen v Hitlerjevi čistki pred petimi leti.

"Ko sem slišal, da je bil Rudolf Hess (Hitlerjev zaupnik) ubit v bombni eksploziji, sem mislil, da so bili moji prijatelji zapleteni v afero, toda kmalu sem se prepričal, da je bila zarota delo nacijske policije," je rekel Strasser. "Pivnica v Monakovu je bila štiri tedne prej zavarovana pri neki švicarski kompaniji. Hitler je hotel vsekakor inscenirati novo afero, slično požaru v parlamentu. Slednja je služila za pretvezo pri zatiranju sovražnikov njegovega režima, ona v Monakovu pa je bila pretveza za gonjo proti nasprotnikom Hitlerja v nacijski stranki."

Strasser je dalje rekel, da poročila, da bo revolucija kmalu izbruhnila v Nemčiji, niso točna. "Čas za to še ni prišel," je dejal. "Visoki vojaški častniki so še podložni Hitlerju in ne bodo uprizorili revolte, toda odpor proti nacijskemu režimu se kaže med polkovniki, majorji in nižjimi častniki. Za uspešno revolto proti Hitlerju so potrebne predvsem tri stvari: Nemci morajo občutiti strahote vojne na svoji koži, armada mora biti poražena v bitki in pomanjkanje živeža in drugih potrebščin med prebivalci mora postati bolj akutno. Vse to lahko pride v prihodnjih mesecih. Hitlerizem bo uničen z notranjo revolto v Nemčiji."

Nekaj, kar je še vredno žahvale.

Domače vesti

Nov grob v Chicagu

Chicago.—Dne 20. t. m. je za srčno hibo naglo umrl John Golob, star 67 let in rojen na Dravskem polju pri Ptuju na Štajerskem. V Ameriki je živel 35 let in tu zapušča ženo, v Milwaukeeju, Wis., bratranca in sestrično, v starem kraju pa brata in sestro. Bil je član društva Slavije št. 1 SNPJ in nekega drugega društva. Leži v prostorih v 25. ulici in Christiana ave., odkoder se vrši civilen pogreb v sredo, dne 22. novembra. Izredna seja društva Slavije je nocoj (torek) ob 7:30 v navadnih prostorih.

Waukeganske vesti

Waukegan, Ill.—Zadnjo nedeljo popoldne je v tukajšnjem Slovenskem narodnem domu igralsko osobje dramskega odseka kluba št. 1 JSZ iz Chicaga z dobrim uspehom ponovilo Gogoljevo komedijo Ženitev. Predstava je sledila okrožni konferenci Prosvetne matice, na kateri je bil izvoljen nov prosvetni odsek treh članov, v katerem so po en član iz Waukegan, Chicaga in Milwaukeeja. Naloga tega prosvetnega odseka bo, da poskuša konsolidirati napredne kulturne aktivnosti v omenjenih treh naselbinah.—Dne 19. t. m. je tu umrl Frank Korenčan, 28-letni član društva 14 SNPJ, star 63 let in rojen na Vrhniki. Zapušča ženo, tri sinove, tri hčere, štiri brate in dve sestri. Civilni pogreb se vrši danes popoldne na pokopališče North Shore.

Novice iz Minnesote

Gilbert, Minn.—Dne 14. t. m. je tu umrla Agnes Semeja, stara 46 let in doma iz Podboršta pri Komendi. Tu je živela 26 let, bila je članica SNPJ, KSKJ in ŽAS ter zapušča moža, tri sinove, dve hčeri in tri sestre.—Na farmi pri Evelethu je te dni umrla 74-letna Eva Berbonič, stara naseljenka, ki zapušča moža, štiri sinove in dve hčeri.

Nov grob v Akronu

Akron, O.—Dne 9. t. m. je v tukajšnji bolnišnici umrla Mary Pucelj, stara 52 let in rojena v Škocjanu pri Mokronogu. Bila je članica društva 170 SNPJ in tu zapušča sina in dve hčeri.

Hrvaški nacij interniran v Angliji

New York.—Tukajšni Hrvatski list poroča, da je razvpiti hrvaški fašist Jelić pred kratkim odpotoval iz Pittsburgha, Pa., v stari kraj z nekim italijanskim parnikom, katerega pa so Angleži ustavili pri Gibraltarju in odvedli Jelića v Anglijo, kjer je bil interniran kot Hitlerjev agent.

Vesti iz Clevelanda

Cleveland.—Dne 16. t. m. je tu umrla Mary Čepek, roj. Prelc, stara 44 let in doma iz Kala pri Št. Petru. Tu je živela devet let in zapušča moža s tremi otroci, v starem kraju pa očeta. Bila je članica SNPJ.

Eksplozija na ameriškem parniku

Bayonne, N. J., 20. nov. — Avtoritete so odredile preiskavo eksplozije na parniku J. A. Mowinckel, ki je lastnina Standard Oil Co., da ugotove, ali je sabotaža odgovorna za eksplozijo. Kompanija je registrirala ta parnik v Panami in plul je pod panamsko zastavo. Eksplozija je naredila veliko luknjo na krovu parnika. Ta se je pripetila potem, ko je bil že razložen tovor venezuelskega olja.

Thyssen je moral zapustiti Nemčijo

Curih, Švica, 20. nov.—Fritz Thyssen, nemški jeklarski magnat, ki je financiral nacijsko gibanje in pomagal Hitlerju, da je prišel na vladno krmilo, je povedal zastopniku ameriške časopisne agenture United Press, da je moral zapustiti Nemčijo zaradi opozicije proti vojni in politiki nacijskega režima. Thyssen se je s svojo družino nastanil v Locarnu, Švica.

IZOLACIJA ŽIDOVSKE ČETRTI V VARŠAVI

Nacijske avtoritete poostrile kontrolo

ZATIRANJE ODPORA NA ČEŠKEM

Berlin, 20. nov.—Uradno naznanilo javlja, da so avtoritete izolirale židovsko četrt v Varšavi. Postavile so barikade in razglasile strogo kontrolo nad židi.

Vsi židje v bivšem poljskem glavnem mestu bodo natrpani na malem kosu ozemlja. Neko poročilo pravi, da se v Varšavi nahaja okrog 400,000 židov, 80,000 več nego pred nacijsko invazijo Poljske.

Uradno naznanilo pravi, da so Poljaki pozdravili izolacijo židov, katere smatrajo za izkoriščevalce. Med židi v vzhodnem delu Šlezije je zavladala panika, ko so bili informirani, da jih bodo nacijske oblasti izgnale v pokrajino pri Nisku, južnozapadno od Lublina. Ta pokrajina je bila določena za židovsko središče na Poljskem. Naciji bodo poslali tja 250,000 židov, ki zdaj bivajo v Lodzu in drugih mestih.

Praga, 20. nov.—Nemška policija in vojaške čete so poostrile kontrolo v čeških industrijskih središčih, kjer je bilo oklicano vojno stanje v zvezi z zatiranjem izgredov in demonstracij proti nacijskemu protektoratu Češke in Moravske.

Delavski voditelji so zagotovili Nemce, da so pregovorili delavce proti oklicu stavke v znak protesta proti nacijem, ki so dali ustreliti dvanajst čeških študentov na obtožbo odpora proti nacijskim avtoritetam. Za delavce, ki bi podžigali stavke, so določene drastične kazni.

Uradno poročilo pravi, da je mir v Pragi. Zavladal je po demonstracijah proti nemškemu protektoratu, ki so rezultirale v eksekucijah dvanajstih študentov in zatvoritvi čeških univerz. Vojno stanje je bilo oklicano v Pragi in okolici, Kladnu, Brnu in Horešovicah.

Več tisoč študentov je bilo aretiranih po demonstracijah. Nekateri so bili v zadnjih dneh izpuščeni iz zaporov. Spopadi so sledili demonstracijam, v katerih so Čehi proslavljali obletnico ustanovitve republike.

Ozadje strahovlade na Češkem

Češki predsednik se upri mobilizaciji

Pariz, 20. nov.—Tu poročajo, da so naciji pričeli zatirati Čehe, ker predsednik Hacha ni hotel podpisati dekreta glede mobilizacije milijona Čehov, ker je smatral, da je dekret v nasprotju z določbami protektorata. Hitler je nameraval poslati Čehe na zapadno fronto.

Že pred šestimi tedni se je Hitler odločil za napad na zapadni fronti, toda njegovi generali niso hoteli prevzeti odgovornosti brez zagotovila o ruski pomoči. Nemška armada je bila zadnji teden pripravljena na invazijo Holandske, toda Hitler se je ustrašil, ko je bil informiran, da bo Belgija pomagala Holandski kakor tudi Anglija in Francija.

London, 20. nov.—List Daily Herald je objavil poročilo iz Zagreba, Jugoslavija, da so nemški vojaki streljali na delavce v Pragi v zvezi z zatiranjem demonstracij proti Nemčiji. Naciji so nameravali umoriti tudi dr. Emila Hacho, predsednika češko-moravskega protektorata.

Nemci so priznali, da je bilo dvanajst čeških študentov ustreljenih, toda poročilo, ki ga je objavil londonski list, pravi, da je bilo osemnajst študentov ustreljenih. Naciji so jih postavili ob zid in ustrelili.

PROSVETA
THE ENLIGHTENMENT
GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Naročnina za Združene države (izven Chicago) in Kanado $6.00 na leto, $3.00 za pol leta, $1.50 za četrt leta; za Chicago in Cicero $7.50 za celo leto, $3.75 za pol leta; za inozemstvo $9.00.
Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada $6.00 per year, Chicago and Cicero $7.50 per year, foreign countries $9.00 per year.

Cene oglasov po dogovoru.—Rokopisi dopisov in nenaročenih člankov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (črtice, povesti, drame, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slučaju, da je priložil poštnino.
Advertising rates on agreement.—Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vse, kar ima stik s listom
PROSVETA
2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Datum v oklepaju na primer (November 30, 1929), poleg vašega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem datumom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam list ne ustavi.

138

Glasovi iz naselbin

Vesti iz Bridgeporta

Bridgeport, O.—Volitve so za nami. Čeprav niso bile predsedniške, je bilo v naši državi oddanih rekordno število glasov in po trgovski zbornici potrošenih na stotisoče dolarjev. In to vse proti takozvanemu Bigelowovemu pokojninskemu predlogu, ki je bil seveda poražen, kar se nam nič čudno ne vidi v pričo tako velikanske opozicije.

Nerad pišem o cerkvi, ampak resnica naj gre v javnost. Škof v Columbusu je ukazal vsem podrejenim duhovnom, da opozore svoje farane, da morajo glasovati proti temu predlogu. Tudi clevelandski škof je posodil svojo izjavo opoziciji. Potem pa pravijo: ljubi svojega bližnjega kakor samega sebe, sami pa ne privoščijo ubogi masi, ki je garala vse svoje življenje, da bi v zatonu svojega življenja preživela tistih par let brez strahu, kaj bo jutri. Tukaj imamo dve fari v daljavi dveh milj. V eni je duhovnik pridigal, naj glasujejo proti, v drugi pa je bil nevtralen, za kar mu vsa čast. Vedno smo slišali, da politika ne spada v cerkev, ampak je ravno obratno.

Herbert Bigelow je v tej okolici govoril v soboto pred volitvami. Na shodu je dobro raztolmačil svoj penzijski načrt. Njegov govor bi moral slišati vsak delavec. Dan po volitvah je rekel, da bo šlo naše delo naprej v nekoliko spremenjeni obliki. Dobro bi bilo, ako bi mu šla na roko vsa društva SNPJ v Ohiu, kakor tudi drugih jednot, zvez in delavskih organizacij. Koliko je ljudstva, ki sploh niso razumeli Bigelowovega načrta, ker ga je opozicija kazala v napačni luči in strašila z velikimi davki, češ da bodo strli vso državo, vse industrije in vse posestnike, male in velike. Naša Slovenska nestrankarska delavska progresivna liga je storila svojo dolžnost v prid temu zakonskemu osnutku. Imeli smo shod v nedeljo pred volitvami, na katerem je bil načrt pojasnjen in storjen zaključek, da glasujemo zanj. Ta naša organizacija bo lahko igrala še veliko vlogo in opozarjamo društva, naj se ji pridružijo, ker jih ne stane nič.

V naši državi bi že danes lahko plačevali $40 penzije na mesec, odkar je kongres zadnje poletje modificiral zakon socialne zaščite in zvišal federalni prispevek na $20 mesečno na vsakega vpokojenca. Seveda mora država prispevati dolar za dolar. Ampak, dokler bomo imeli take ljudi v postavodaji, ki le gledajo, da bodo sami prišli naprej in so pod komando velebiznisa, ne bomo nikdar nič dobili od njih. Zato se bomo morali boriti z referendumom. Tako se je tudi Bigelow izrazil na tukajšnjem shodu. In on bo tudi nadaljeval svoje delo v tej obliki, to je za $40 penzije. In če vzamemo samo članstvo SNPJ v tej državi, lahko dosti storimo v prid temu. Saj je SNPJ progresivna organizacija in je naša dolžnost delati za take stvari, ki koristijo delavski masi in tudi ostarelim članom jednote.

Ker je proslava 35-letnice, ki sta jo aranžirali društvi 13 in 640, tako sijajno izpadla, je članstvo obeh društev zaključilo, da bomo imeli skupni sestanek v nedeljo, 3. decembra, popoldne po seji društva 13. Imeli bomo tudi nekaj okrepčila za vse. Ukrepali bomo tudi o večjem medsebojnem delovanju na društvenem polju, kakor tudi glede drugega dela v prid dobri delavski stvari.

Ker bo ta seja društva 13 letna seja, na kateri bo izvoljen odbor za prihodnje leto in storjeni drugi važni zaključki, je bilo na zadnji seji sklenjeno, da se morajo letnega zborovanja udeležiti vsi člani. Kdor se ne udeleži, bo podvržen zaključku seje. Vzrok za odsotnost je samo delo ali bolezen. Torej vsi na letno sejo in zabavo 3. decembra ob 1. popoldne. Na zadnji seji je pristopila v naše društvo Paulina Daniels.

Ko sem posetil sejo društva 640 in jim priporočal, naj gredo v kampanjo, ker je še nekaj tednov časa, so mi obljubili, da bodo to storili. Priporočljivo bi bilo, da bi se na prej omenjenem sestanku izbral kampanjski odbor, glavnemu odboru naj pa se priporoča, da podaljša kampanjo za par mesecev, kajti v tem času si bodo tisti, ki zopet delajo, malo opomogli, da jih bo mogoče pridobiti v društvo.

Zadnje čase se precej piše proti kritičnim dopisom, tako da si človek skoraj več ne upa pisati. Toda, ako si k temu nagnjen, se težko odvadiš, kot tobaka. Vsi bomo menda enkrat ali drugič kaj zapisali, da ne bo temu ali drugemu ugajalo. Toda z dopisi naprej! Brez njih bi bila Prosveta suha tvarina. In gradiva za pisanje je dosti. Te vrstice pišem nekaj zdaj, nekaj drugič, kajti drugače nimam časa, ker moram z dela v bolnišnico k hčerki dan za dnevom in teden za tednom. Iz naših krajev ne piše drugi kot Pavlinich. Ako bi še midva prenehala, bi sploh ne vedeli, da v teh krajih žive naši rojaki in člani SNPJ z mnogimi postojankami.

Drugače je v teh krajih še veliko brezdelja, dasi rovi in tovarne obratujejo še precej dobro, to je kolikor jih obratuje. Ampak dela se ne dobi, ker so ga prevzeli stroji. Nesreč pa se vsak dan dosti pripeti posebno v rovih. Br. Florianu Pišku na Neffsu je pred kratkem odtrgalo polovico prsta. Prav tako je tudi v tovarnah polno nesreč.

Joseph Snoy, 13.

Zahvalni dan je dan slovenske pesmi

Cleveland.—Kot vsako leto, tako tudi letos priredi socialistična Zarja svoj običajni jesenski koncert na zahvalni dan. Pričetek ob 3. popoldne v Slovenskem narodnem domu na St. Clairju.

Zarja je upravičena do poseta s strani občinstva. Zarja je eden izmed najstarejših pevskih zborov v naselbini. Še vselej se je odzvala raznim vabilom s strani posameznih društev in drugih organizacij in jim pomagala obogateti njih program. In to naj si tudi vsi zapomnimo in usluga za uslugo naj bo tudi naše geslo. Vseh teh 23 let, odkar Zarja obstoji, je doprinesla že ogromno požrtvovalnosti. Pevci in pevke socialistične Zarje se ne ustrašijo zaprek, ki jim prihajajo v napotje, pač pa korakajo naprej, vedno naprej za resnično delavsko kulturo. Razumejo in marljivo goje slovensko delavsko pesem. Zarja se ni porodila iz sebičnosti ali radi lepšega, ampak iz potrebe: da goji slovensko pesem v delavskem duhu.

Zato naj nikogar, ki čuti delavsko, ne manjka na tem koncertu. Cleveland je dovolj velik in bo gledal, da bo ta dan napolnil avditorij SND do kapacitete. Še vselej je nam zbor skušal dati par ur dobrega duševnega užitka. In tako upamo, da bo tudi na tem koncertu. Zarja je odsek soc. kluba 27, ki je bilanca vsega našega prizadevanja v Clevelandu. Pri klubu in Zarji so možje in žene, kakor tudi mlajši, ki drže kot trdnjava delavske zavesti in doprinašajo to, kar je delavstvu obče potrebno. Zato glejmo vsi, da proslavljamo zahvalni dan med sodrugi in sodružicami pri socialistični Zarji.

Klub 49 JSZ pa ima svoj običajni letni ples na božični dan. Priporočamo slovenskemu delavstvu, da si tudi ta dan rezervirate za to priredbo in pridete v naš razburjeni Collinwood. In ker bo to v bližini novega leta, storite resolucijo za mir in spravo, kar nam bo v občo korist. O tej zabavi bomo še poročali, vi pa si rezervirajte ta dan za to veselico. Za obojestranski uspeh želim, da smo navzoči pri obeh tukaj omenjenih priredbah vsi, ki čutimo socialistično in delavsko.

J. F. Durn, 53.

Poročilo zastopnika

Sharon, Pa.—Moja stara navada je, da se vselej podam na agitacijo za Prosveto ali kaj podobnega, kadar se kje v bližini vrši veselica ali slavje, da si zaslužim za par čašic piva. Če ima človek groš v žepu, je lahko vesel v družbi, če pa ni veselja, je pa bolje, da ostane doma.

Tako sem storil tudi na Martinovo soboto. Ženi sem naročil, naj pripravi Martinovo gosko za kosilo, žena pa je že napekla nekaj krofov. Kosilo je bilo dobro. Potem pa sem šel po domači naselbini za Prosveto. Najprej sem se ustavil pri Jožetu Kolencu in njegovi soprogi. Bila sta ravno pri večerji. Jože mi takoj primakne stol in da čašo viske, žena pa mi postreže z zajčjo pečenko. Ponudbo sem z veseljem sprejel, ker zajčja večerja ni vsak dan na krožniku, pa magari če bi šel direktno v Braddock, kjer imajo zajci in zajke svoj glavni stan. No, krožnik zajčje večerje je bil tako velik, da sem jo komaj polovico pohrustal. Žena mi ponovi Prosveto, jaz pa sem se obema zahvalil in ju povabil na veselico tisti večer. Seveda sta se udeležila, ker Jože je društveni zapisnikar že več let.

Od tam sem šel k Martinu Savarju, da mu voščim zdravje in dolgo življenje, kakor tudi vsej družini. Ponudil mi je čašo vina, toda sem ga odklonil, ker je moja stara navada, da viske in vina ne mešam rad, ker mi škoduje. Potem sem obiskal Jakoba Trojarja, ki mi je ponovil celoletno naročnino. Pokropil sem njegovo 35-letno hči, ki je ležala na mrtvaškem odru in mu obljubil, da bom čul pri njeni krsti do 7. zjutraj. Potem sem šel k društvenemu tajniku, da mu izročim skupiček za prodane vstopnice, da denarja ne zapravim v Slovenskem domu. Tajnik se mi je zahvalil za trud, nato pa sem odšel k društvenemu blagajniku Tonetu Valentinčiču, misleč, da mi posodi par copakov.

Pa sem imel smolo. Odprl mi je njegov sin John, ki mi na verandi tudi pokaže viseče zajce, katere so nastrelili čez dan. Pri tem sem pozabil, da bi napravil prošnjo za posojilo, ker so mi zavili velikega zajca v papir. Prav za prav nisem imel časa, da bi bil pogledal, če je bil zajec ali zajka, ker se mi je mudilo v Slovenski dom, da ne zamudim Barbičevega prihoda in njegovih komaradov. Ti igrajo tako vesele komade, da bi še engeljci plesali. Že sem bil v veliki zadregi, misleč, da jih je ustavila Mihevčeva mama, ali pa da so pripeljali Mihevčeve krave, da bi z njimi plesal Zidanšek. No, pa sem imel na razpolago mladih devojk in žensk srednje starosti. Mislim, da sem na Martinovo soboto dodelal moje neumnosti, kajti bo treba nekaj prihraniti za nebesa. Saj nas božji namestniki vedno učijo, da bi Bogu darovali, dasi sami nič ne dajo in pridno skrbe le zase.

Lepo se zahvalim vsem posetnikom iz Warrena, O., to je Jakobu Peršunu, mr. in mrs. Tancek iz Girarda in več drugim, katerih imena sem pa pozabil. Prav tako Antonu Kikelnu iz Youngstowna, ki pogosto obišče našo naselbino. Zakaj nas ni obiskal Tone Petrovčič iz Carnegieja, Pa., in mi pripeljal mojo plesalko, s katero se že nisva zavrtela par let? Mislil sem, da bosta prišla in s sabo pripeljala tudi Heleno Robich iz Presta in Anno Gorenc ter njenega moža. A ta sta menda doma na farmi obirala Martinovo gosko, potem pa šla v Imperial v Slovenski dom.

Kot sem čital v Prosveti, so tudi tam imeli veselico na Martinovo soboto. Kmalu se bomo videli v vaši naselbini, če mi bo zdravje dopuščalo in pa ugodno vreme. Ne bom miroval doma, ker se zavedam, da mi naročniki ne bodo prinesli naročnine na dom, kakor tudi ne okusnih krvavic, kakršne znajo napraviti naše slovenske mamice. Ker dajo vanje vsakovrstne dišave, jih ovoham že pol milje daleč, ko jih pražijo za kosilo ali večerjo. In take hiše Tone ne zgreši! Seveda se dobe tudi klobase, v katerih ni dišav ne masti in torej ni niti prijetnega vonja. Nekoč sem šel mimo nekega bečlarskega stana, kjer so krvavice tako lepo dišale kakor bi šel mimo Grumovega vrta, katerega ima gospa zasejanega z vsakovrstnimi dišečimi rožami, seveda tudi z majaronom. Zato sem se namenil v Cheswick k Tonetu Klemenčiču in Petru Grumu, da vidim, če bosta imela kaj sreče z jajci.

Frank Barbič mi je omenil, da goje Mihevčeva mati tudi prašiče in ne samo krave in ako bi jaz kdaj tja prišel, bi dobil še kaj drugega kakor mleko. Le škoda, da Mihevčeve mame še do danes nisem spoznal kljub moji visoki starosti in jih menda tudi ne bom. Barbiču in njegovim kolegom se lepo zahvalim za lepe komade, katere igrajo tako lepo na svoje inštrumente. Poskusil sem več mladih in lepih plesalk in mislim, da nisem nobeni stopil na prste, dasi sem ga imel 95 stopinj pod klobukom. Ampak tega mi je nekdo med plesom snel z glave, da se je plesalki pokazala moja bela glava, češ plešeš s starčkom, ne z mladim fantom.

Anton Zidanšek, zastopnik.

Zabava v Springfieldu

Springfield, Ill.—Priredbe se pri nas ne vršijo pogosto, kot se drugod. Vzrokov za to je več, glavni pa je nesporazum med nami delavci, kar nam škoduje v vseh ozirih. Zadnja prireditev oziroma vinska trgatev v prid Doma se je vršila 14. oktobra in je povoljno izpadla v vseh ozirih. Udeležba od strani rojakov ni bila tolikšna kot bi se jo pričakovalo, toda kljub temu je bila dvorana nabito polna udeležencev, kot že zdavnaj ni bila tako, in vsakdo je bil zadovoljen s prireditvijo. Sicer je nekoliko pozno opisovati to prireditev, toda je na mestu, ker so se pojavile govorice od strani nekih oseb, popolnoma neresnične in brez vsake podlage glede te vinske trgatve. Kdor raznaša take neresnične govorice, ne dela sebi nikake časti, niti ni dostojno za nikogar, ki se poslužuje neresni-

(Dalje na 3. strani.)

Uradniki in člani newyorške unije mednarodne bratovščine električarjev. Od leve proti desni: Bert Kirkman, George Meany, G. U. Harvey in H. V. Arsdale.

Kemija je važnejša kakor ekonomija!

Listi poročajo, da je pred nekaj dnevi v Chicagu zavladalo veliko razburjenje med člani Bond Cluba (organizacija "bondmenov"), ko je njihov gost in govornik dr. William J. Hale končal svoj govor.

Dr. Hale je kemik, ki je v raziskovalni in svetovalni službi v laboratorijih neke privatne družbe, torej je vsekakor konservativec v političnih in socialnih nazorih. Člani Bond Cluba so pa naravno konservativci prve vrste, katerim je kapitalistična ekonomska filozofija v krvi in mozgu.

Zakaj je torej dr. Hale razburil "bondmene"? Ali se je morda navduševal za Rooseveltov novodealski "boljševizem" ali Browderjevo revolucijo?

Niti malo ne. Dr. Hale je govoril kot kemik, kot znanstvenik in kot tak je hladnokrvno razpravljal o faktih, samo o faktih. Znanstvenik je lahko velik reakcionar, če govori o političnih in socialnih problemih in če hvali kakšno vero (mnogo ameriških znanstvenikov to dela), ampak, če govori strogo o svoji znanosti, recimo o medicini, kemiji, astronomiji, tehnologiji itd., tedaj je na svojih tleh in govoriti mora o faktih.

Dr. Hale je govoril o kemiji, katera je vedno večji in važnejši faktor v ameriških industrijah. Dr. Hale to ve iz izkušnje, ker on sam stalno eksperimentira v kemijskih laboratorijih. In kar je dr. Hale povedal presenečenim in prestrašenim "bondmenom," jih ni niti malo razveselilo.

Povedal jim je, da znanost kemije je danes važnejša za nadaljnji razvoj industrij kakor pa je takozvana znanost ekonomije, zato bi bilo veliko bolj pametno za ameriške investorje, da upoštevajo, kaj se godi v laboratorijih, kakor pa da še vedno molijo pri oltarju ekonomskih principov, ki jih je postavil Adam Smith pred 170 leti.

Opozoril jih je, da je kemija že ustvarila in kmalu postavi na ameriški trg umetno prejo iz alfa-celuloze, ki se bo najbrže prodajala po dva centa funt in katera bo nadkrilila prejo iz bombaževine. Kdor ima velike nasade bombaža, naj se jih iznebi, dokler je čas . . .

Dalje je opozoril investorje, da druga kemijska revolucija prihaja v industriji avtomobilov. Razne kovinske dele v avtomobilu bodo kmalu nadomestili kemijski takozvani plastični izdelki. Henry Ford ima v svojem modelu za 1941 že določena vrata za avte iz plastike, katero izdelujejo iz sojnega fižola (soy bean). Nadalje je dr. Hale opozoril strmeče investorje, da industrija gasolina, ki ga izdelujejo iz surovega petroleja, gre h koncu. Gasolin zamenja novo, boljše in cenejše motorno gorivo iz agrola (surovega alkohola). Prav tako se pripravlja v laboratorijih revolucija, ki strmoglavi ameriški uvoz kavčuka iz britanske Vzhodne Indije. To je iznajdba bune ali umetnega kavčuka.

Naposled je dr. Hale dal "bondmenom" dobro lekcijo. Rekel je, da so današnji ekonomi — ki so napihnjeni kakor žaba, ki vse vedo! — podobni astrologom v srednjem veku. Astrologi (zvezdogledi) so "čitali" iz zvezd na nebu bodočnost posameznikom in celim narodom, pa so ga lomili, da strah. Prav tako današnji ekonomi raznih šol in baž "čitajo" bodočnost, pa ga lomijo, da je groza. Današnji ekonomi so moderni čarodejci, ki nimajo najmanjšega pojma o bodočnosti, bodočem gospodarstvu in bodočem bogastvu, ki ga razvije znanost kemije, znanost fizike, znanost tehnologije itd.

Za slovo jim je dr. Hale povedal, da ameriški kemijski laboratoriji imajo možnost v kratkem času pretvoriti štiri petine farmskih pridelkov v industrijske predmete in s tem ustvariti toliko dela, da bi v enem letu primanjkovalo delavcev.

Ker je dr. Hale govoril kot znanstvenik, smo uverjeni, da je govoril resnico. Mi smo že neštetokrat na tem mestu poudarili, da edino upanje na rešitev civiliziranega človeštva iz današnje velike ekonomske, socialne, kulturne in moralne krize je v znanosti. Edina revolucija, ki prinaša nekaj dobrega za človeško družbo, se mora izvršiti v znanstvenih laboratorijih pod vodstvom znanstveno organiziranega človeškega razuma in ob sodelovanju izobražene delavske mase.

Dr. Hale ima prav. Razni ekonomsko-

(Dalje v zadnji koloni.)

Tedenski pogovor

Anton Garden

BOJ PROTI VOJNI SE NADALJUJE—

Predsednikov podpis na novem ne nostnem zakonu se še ni dobro posušil, prišla vest, da nekatere ameriške parob družbe, ki vzdržujejo promet med Evro Ameriko, že skušajo zlezti skozi eno izme kenj in ustanoviti "phony" korporacijo nami, ki naj bi prevzela njih parnike. Ti niki, 100% "ameriški", bi se pod pana zastavo pri vožnji vojnega kontrabanta vropo lepo izognili novemu nevtralnosti zakonu.

Prva vest je citirala državnega tajnika la, predsednika Roosevelta in zvezno pom komisijo, da nimajo nič proti takemu tra riranju ameriških parnikov, ker bi bilo no. Toda zgodilo se je nekaj in Hull ter sevelt sta v 24 urah spremenila svoje m nje. Posebno državni tajnik je pričel na tovati taki akciji, katero je včeraj progla legalno, danes pa je uvidel, da je kršitev *sla* novega zakona. Roosevelt je potem dil, naj zvezna pomorska komisija ne izd voljenja za nameravano transferiranje p kov pod tujo zastavo, dokler vsega vpra temeljito ne preštudira.

In nauk vsega tega incidenta?

Prvič to pokazuje, da najvišji vladni ne dajo dosti na eno najbolj važnih, če ne važnejšo provizijo novega nevtralnostneg kona, na toliko naglašano "cash and ca Zadnjo polovico te provizije so bili pripr ni takoj ignorirati in pritisniti svoj peča direktni kršitvi zakona. Če tega niso st ni to dokaz, da tega ne bodo pripravljeni šiti v bodoče. Za enkrat jih je pri tem ust le neljuba publiciteta, ki je strmeče gleda Belo hišo in na njen skorajšnji "somers Prej, v debati, je administracija toliko po jala važnost tega, da se ameriške ladje n dajo v nevarno vodovje, ker bi potop "n ladij lahko potegnil Ameriko v vojno.

Drugič pa ta incident pokazuje, da g nevtralnostnega zakona, ki bi garantiral varnost pred zapletenjem v vojno. Če b pitalizem uvidel potrebo, ga bo skušal na načine preskočiti in potegniti deželo v v in to največ skozi vojno trgovino. Takoj dan je naskočil provizijo glede "carry," prepoved ameriškim ladjam vožnjo v n nem vodovju. In administracija je bila hip pripravljena, da mu pomaga iz zagate pokazuje, kako globoko je oficielni Washi nagnjen do "reševanja" Evrope — tudi z jem in pošiljanjem ameriških fantov na bojne poljane.

Kar se transferiranja ameriških ladij pod tuje zastave, je to lahko legalno po talističnih zakonih. In čeprav bi te ladje pod panamsko ali kakšno drugo zastavo, b v primeri torpediranja takoj vsa ame javnost mobilizirana proti — Nemčiji, se proti fašistični Nemčiji. Vsak otrok bi da je bila potopljena ameriška ladja. sentiment bi naraščal in bi ne bilo treba "incidentov", da bi bila dežela potegnje krvavi vrtinec, posebno če bi vlada to hote

In kar se tega tiče, je dalekovidna Stan Oil of New Jersey še pred sprejetjem no nevtralnostnega zakona transferirala okro svojih ladij pod argentinsko zastavo s — dajo". (Parnike je menda prodala sams to je svoji novi argentinski roki.)

Tako je ta del ene izmed glavnih pro tega zakona postala tarča takoj prvi da podpisu zakona. Kar se tiče drugega del provizije, to je prodajanja vojnega mate za "cash", se je Wall Street Journal, gl wallstreetarjev, že izrazil, da mednaro bankirjem in Franciji ter Angliji ne bo d posebnih preglavic glede dobave vojnega dita v Ameriki. Prebrisani odvetniki "pogruntali", kako bodo tuje, kredita iska države lahko obšle to provizijo. Po njih bosta Anglija in Francija — ali pa tudi N čija — lahko ustanovili "phony" korporac Ameriki, ki bodo lahko dobile vojni kredit

In če vsa znamenja ne varajo, se bo to ali slej zgodilo, posebno če se bo vojna d vlekla v Evropi, na primer dve ali več let.

(Dalje na 3. strani.)

Pred dvajsetimi leti

(Iz Prosvete, 21. novembra 1919)

Domače vesti. Slovenski stavkarji v ru skih revirjih in jeklarski industriji se prit jejo o naraščajoči bedi med njimi.

Delavske vesti. Rudarski baroni zahtev naj vlada prisili rudarje k delu.

Ameriške vesti. Senat je končno zav versajsko mirovno pogodbo in predsednik son je poražen. — Justični tajnik Palmer p v svojem poročilu, da v Ameriki izhaja slovenskih boljševiških listov!

Iz inozemstva. Jugoslavija spet groz liji z orožjem.

Sovjetska Rusija. Francoski premier menceau ni zadovoljen z rusko politiko Le Georgeja in priporoča novo vojno s sovje Rusijo.

(Dalje iz prve kolone.)

socialni misleci, ki so v 18. in 19. stoletju p vili svoje ekonomske principe in "zakone", so računali s silnimi industrijskimi izna mi, ki jih prineseta kemija in tehnologija. hovi principi so bili pravilni v njihovem danes pa so — dogme, ki se morajo umak novejši znanosti.

Novice iz starega kraja

Iz Slovenije

EDEM DROBNIH Z DOLENJSKE

Novo mesto 22. oktobra.—Na Dolenjskem je jeseni običaj, da kdi zvečer sosed k sosedu obrezovat peso, ki jo ljudje pripravijo za krmo čez zimo kot živinsko krmo. Tako se je tudi v Dramah v šentjernejski okolici preteklo noč zbralo več mladih ljudi pri posestniku Košaku, kjer so fantje z dekleta obrezovali peso pozno v noč. Nekaterim fantom pa menda ni šlo v račun, da so se tega dela udeležila dekleta, ki so ih smatrali za svoja. Zaradi tega so ostali zunaj pred hišo na cesti. V ugodnem trenutku so napadli na 20-letnega Franceta Mlinarića in na 20-letnega domačega sina Alojza ter ju napadli z noži in koli. Na bojišču je obležal Mlinarič, ki je dobil poškodbe po vsem telesu, dočim je bil Alojzij Košak laže poškodovan.

Z dela domov je šel prejšnji teden 33 letni delavec Jože Butala iz Butoreža v črnomaljski okolici. Ko je šel mimo neke gostilne, so planili iz nje neznanci in ga pričeli izzivati. Butala je med njimi spoznal samo Antona Jurmana iz Zorincev. Družba fantov je pričela nesrečnega Butala pretepati, a eden je skočil proti njemu z odprtim nožem in ga sunil s takšno silo v trebuh, da so mu izstopila črева. Kljub strašnim bolečinam je imel fant toliko moči in prisotnosti, da s svojim delavskim predpasnikom tiščal črева k sebi. V takšnem stanju so ga našli ljudje, ko so hudo ranjenega fanta spravili na vlak in ga nato prepeljali v bolnišnico usmiljenih bratov v Kandiju, kjer so ga operirali. Če ne bo komplikacij, bo fant ozdravel.

V Dobravi so imeli proščenje ob tej priliki so fantje, kakor to že v navadi, pokali s topiči. Pri streljanju je bil zaposlen 19-letni kovačev sin Jože Jakša. Ko je fant nabijal možnar, se je možnik zaradi prehudega treska vnel in sledila je huda detonacija. Jakšo je vrglo več metrov daleč in obležal je nezavesten s poškodovanim obrazom in raztrgano nogo. Prepeljali so ga v bolnišnico.

Iz Srednjega Grčevja je odrinil zvečer vasovat v naselje Kompolj, ki leži v šmarješki okolici, 19-letni posestnikov sin Jože Kastelic. Na dolgi poti je šel v družbi svojega prijatelja Alojzija Novaka. Ko sta dospela blizu nekiše hiše, sta videla, da sta zgrešila pot. V negotovem položaju sta se oglasila pri hiši, kjer sta hotela izvedeti za pravo pot. Posestnik, ki je čul stopicanje okrog svojih hlevov, je bil prepričan, da so to tatovi. Naglo je pograbil dvocevko in pomeril skozi odprto okno. Strelu je sledil bolesten krik ranjenega Kastelca, ki je bil zadet v levico. Ko so prihiteli ljudje, so našli Kastelca nezavestnega, njegova levica je bila skoro popolnoma razmesarjena. Nesrečnika, ki je trpel hude bolečine, so prepeljali v bolnišnico usmiljenih bratov.

Iz Pangerčgrma pri Stopičah so pripeljali 57-letnega Franca Ovnička, katerega sta pretepla zakonca Škedljeva, ker jima je šel v napoto zaradi izgovorjenega preužitka v hiši. Čeprav je Ovnička njegov brat izgovoril iz hiše, sta ga zakonca nedavno nagnala, da je spal na skednju, a pred dnevi sta ga še na skednju pretepla tako močno, da sta mu zlomila več reber in ga poškodovala po vsem telesu. Ljubezniva zakonca bosta odgovarjala pred sodiščem.

V Stari Bučki se je zbrala pri posestniku Češnovarju večja družba fantov, med katero je bil tudi neki Rudolf Kalčič, ki pa ni hotel piti. To je Češnovarja tako ujezilo — tako vsaj pripoveduje Kalčič — da ga je razburjen napadel, in ko se je Kalčič branil, mu je zlomil desnico, nato pa ga je z nožem sunil v trebuh. Kalčiča so morali prepeljati v kandijako bolnišnico. Prav tako je moral v bolnišnico tudi oglar Rudolf Slinker iz Bobneče vasi, ki je doma vzel iz rok svojemu sinčku samokres, katerega je našel na cesti. Samokres je vtaknil v žep, pozneje pa ga je hotel spraviti, a ko ga je potegnil iz žepa, se je orožje sprožilo in krogla ga je zadela v levico ter mu jo precej poškodovala.

Zločinska roka požiga po Ptujskem polju

Dne 30. okt. po polnoči so izbruhnili na Hajdini pri Ptuju trije veliki požari, ki so upepelili tri kmetske komačije. Vse okolnosti kažejo, da gre za zločinca, ki sistematično požiga po Hajdini kmetske domove. Pri vseh treh požarih je začelo goreti najprej gospodarsko poslopje.

Okrog polnoči je začelo goreti pri posestniku Jakobu Cafuti na Sp. Hajdini. Na kraj požara je kmalu prihitela domača gasilska četa in ptujski gasilci z motorkami. Komaj so ptujski gasilci odšli, so objeli plameni dom Franca Sitarja, nekaj hiš vstran od Cafutove domačije. Domači gasilci še niso pogasili ognja na Sitarjevem poslopju, že so na Hajdini objeli goreči zublji gospodarsko poslopje posestnika Franca Meglicarja. Izmučeni hajdinski gasilci so morali takoj tja.

V vseh treh primerih so le malo rešili. Trem posestnikom je uničeno orodje, ves živež in krma. Skupna škoda znaša četrt milijona din, ki je le deloma krita z zavarovalnino. Nobenega dvoma ni, da gre v vseh treh primerih za zločinca. Letos je bilo na Hajdini že 15 požarov. Prebivalstvo je upravičeno vznemirjeno ter s strahom pričakuje, kaj še vse pride.

Velik požar v Lokanji vasi

Dne 23. okt. ponoči je izbruhnil požar pri posestniku Josipu Korošcu v Lokanji vasi pri Slovenski Bistrici. Ogenj je uničil gospodarsko poslopje s poljskim orodjem in do tal upepelil hišo. Škode je nad 70,000 din. Kako je požar nastal, še ni znano, sodijo pa, da je bil podtaknjen. Je to že drugi požar v tem mesecu v Lokanji vasi.

Dosmrtna robija za umor

Pred velikim senatom okrožnega sodišča v Celju se je 24. okt. zagovarjal zaradi umora 31 letni posestnik Franc Cirnski iz Sel pri Brežicah. Obtožen je bil, da je 30. maja t. l. zvečer v gozdu "Hrastnici" v bližini Brežic umoril iz koristoljubja in po zrelem preudarku svojo teto preužitkarico Marijo Lapuhovo. Cirnski je kupil svoj čas posestvo od zakoncev Jeršetovih v Bukovšku pri Brežicah, kjer sta imela zakonca Franc in Marija Lapuh že od prej vknjiženo pravico do brezplačne dosmrtne oskrbe. To dolžnost sta s kupljenim posestvom prevzela zakonca Cirnski. Hiša v Bukovšku pa je pogorela in sta ostala Lapuhova brez stanovanja. Cirnski je preužitek nerad izplačeval, nastale so tožbe in prepiri. Da se Lapuhove otrese, jo je Cirnski dne 30. maja ubil v gozdu "Hrastnici". Morilec je pri razpravi dejanje tajil.

Obsojen je bil na dosmrtno ječo in trajno izgubo častnih pravic.

Iz Primorja

DROBIŽ IZ PRIMORJA

Trst.—Ker sta prodajala po višjih cenah, sta bila kaznovana trgovca jestvin Just Galopin iz Tržiča in Rafael Tomažič iz Trsta. Zaradi prodaje mesnatih jedi v četrtkih in petkih so oblasti zaprle za dva dni lokale sledečih gostilničarjev: Renata Sabadina iz Trsta, Maksimiljana Mozetiča, Marije Gustinove in Josipa Sosiča na Opčinah ter še dve gostilni v Trstu.

Trst.—Zaradi sedanjega nesigurnega časa je opažati, da se število porok zelo veča, to predvsem vsled tega, da bi mnogi mladeniči zasigurali podpore svojim ženam sedaj, ko so šli k vojakom.

Reka.—Za pet dni so oblasti zaprle trgovino Radomirja Buliča, ker ni imel blaga popisanega v registru trgovine in trgovino Katarine Dorčič, ker ni imela predpisanega registra, mesnico Marija Bana pa za en dan, ker je z mesom prodajal preveč kosti.

Umrli so: Škerl vd. Zvanut Marija 83 let, Karl Ludvik 32, Križak Ivan 72, Rojac Franc 56, Zavadlal Ida 51.

Gorica.—Pred sodiščem je bil kaznovan 32-letni sodnijski uradnik Ivan Bratuž iz Idrije na 2 leti, 4 mesece, 1400 lir denarne kazni in 3 leta prepovedi javne službe, ker je pri raznih sodnijskih operacijah, prodajah itd. izvršil utaje večjih vsot denarja.

Gorica.—25-letni Armand Seifert, bivši natakar, je bil kaznovan na 3 leta, 4 mesece in 10 dni zapora ter leto dni policijskega nadzorstva, ker je s krivimi podatki ogoljufal trgovca Kerševana.

Rihemberk.—15 dni zapora in 400 lir denarne kazni, ter eno leto policijskega nadzorstva je dobila Veronika Benkova, stara 41 let, iz Šmarja, in stanujoča v Branici, ker je kuhala žganje.

Gorica.—Umrli so: Štrukelj Franc, Medved Ivana 49 let, Kanaletič Marija 45, Koglot vd. Vuk Marija 60 let, Bizjak Luka 67, Umek Jernej 88, Makuc Anton 63.

Gorica.—Pred prizivnim sodiščem je bil oproščen Ipavec Anton iz Kala pri Kanalu. Obtožen je bil, da je ukradel Ipavcu Stanislavu 4200 lir in je bil od goriškega okrajnega sodišča kaznovan na 3 leta zapora in 2000 lir denarne kazni, sedaj pa ga je prizivno sodišče oprostilo zaradi pomanjkanja dokazov.

Trst.—Močan sunek burje je v ladjedelnici pri Sv. Andreju podrl železna vrata, ki so padla na delavca Petra Bertoka, starega 23 let. Njegovo stanje je nevarno.

Št. Peter pri Gorici.—Družina Franca Faganela je dobila 600 lir nagrade za dvojčke.

Kanal.—10. oktobra je 66-letni Franc Valentinčič iz Morskega tako nesrečno padel, da si je razbil lobanjo in je obležal na mestu mrtev.

Ozeljan.—Ko je delala na polju se je nenadoma zgrudila na tla 45-letna Marija Volkova. Zadela jo je kap.

Sv. Križ pri Trstu.—Pred kratkem je bil imenovan za tajnega komornika sv. očeta konz. svetnik msgr. Andrej Furlan, ki že 33 let župnikuje v naši fari.

Trst.—Tatovi so odnesli iz stanovanja družine Potočnjak 5000 lir v denarju in za 4560 zlatnine in srebrnine.

Skupina francoskih vjakov v zakopih na zapadni fronti.

Besarabija—vprašanje bližnjih dni

(Nadaljevanje in konec.)

Besarabska idila

Pravijo, da kdor se je kdaj za delj časa naselil v Besarabiji, ta jo težko zapusti. Znova in znova ga vleče nazaj in ta nostalgija ga spremlja, koderkoli hodi in naj se kamorkoli zateče, da bi pozabil na to čudovito pokrajino. In to bo bržčas tudi res. Kajti etnografska karta Besarabije, ki jo je začrtal nemški zemljepisec Kiepert leta 1878. na berlinskem kongresu, kaže pestro mešanico vseh mogočih narodov in plemen, od Moldavcev, Rusov, Rumunov, Bolgarov, Nemcev in Francozov pa do Tatarov, Židov in Ciganov. Težko je natančno ugotoviti, komu prav za prav bi moral pripadati ta zanimivi konglomerat. Razne statistike prikazujejo položaj v Besarabiji v dokaj različni luči. Približna slika narodnostne poseljenosti tega ozemlja, ki meri okoli 44,422 kvadratnih kilometrov in šteje približno 3 milijone prebivalcev, je naslednja: okoli 57% je Moldavcev, ki jih nemške in rumunske statistike štejejo k Rumunom, a ki v njih še ni ugasnil spomin na staro samostojno moldavsko kneževino, okoli 20% bo najbrž Ukrajincev in Rusov, 9% Židov, 5% Bolgarov, 2% nemških priseljencev in nekaj manj francoskih, ostalo pa so ostanki Tatarov, Turkov, Ciganov itd. Danes je Dnjester, lepi veletok, ki so ga Grki imenovali Tyras, meja med Rumunijo in Sovjetsko Unijo. Stare trdnjave na desnem bregu Dnjestra, Hotin, Soroca, Tighina in Cetatea Alba, trdnjave, ki so jih bili zasnovali in zgradili genoveški kolonisti, imajo le še svoj zgodovinski pomen; rumunske in sovjetske straže neprestajo bdijo na Dnjestru.

Besarabski kmet se je že navadil na to, da se drugi prepirajo za njegovo usodo. Raztresene vasi s svojimi s slamo kritimi hišami, z belimi zidovi in sadovnjaki okoli hiš, žive danes svoje življenje daleč od vsega nemirnega sveta. Francoski publicist Lucien Romier je pred leti takole opisal podobo besarabskega kmeta: "To ljudstvo je mirno, resno, ničesar ne zahteva in nikoli ne prosjači. Noben prepir in nobena želja ne privlači njegove pozornosti. Mlada kmetica, ki bi bila lepa, če bi se nasmehnila, sloni na vrtni ograji, zbiti iz desk, in obrne svojo glavico vstran, da se ne bi srečala s pogledom popotnikov, ki gredo mimo po cesti. Mladi ljudje se ji približajo po cesti, a gredo mimo, ne da bi se ustavili ob njej. Niti najmanjšega znaka koketerije ali prizadevanja za ugajanjem ne opaziš na njih. Prav nikjer ne vidiš tiste elegance in razgibanosti, ki je tako značilna za kmeta v karpatskih kotlinah. Besarabski kmet, njegova žena in njegovi otroci se zapirajo zdaj v divje, zdaj mirno samoto, ki onemogoča vsak tesnejši stik z nadležnim tujcem. Razen mestnega prebivalstva ni to ljudstvo doživelo nobene globlje civilizacije. Njegov način mišljenja je silno počasen; nič dobrega ne pričakuje od nenadnih dogodkov, ki bi stopili na njegovo pot in motili njegov mir. Le na vozu, ki so vanj vpreženi konji, dvigajoči oblake prahu, ali na njegovih poljih, ki se spajajo z nebom, se mu nekoliko približaš. Kar se tiče politike, je žanjo občutljiv samo, kolikor gre za malenkostno kmečko demagogijo . . . Toda v mraku se ti odprejo nekatere drugačne poteze značaja besarabske pokrajine: molčeče žene, ki, uravnavajoč dolge lesene drogove, dvigajo v vedrih vodo iz vodnjakov, vozove, ki se vračajo s polja, može, ki jahajoč v divjem diru pode svoje konje skozi prah, črede, ki se odpravljajo vsaka v svojo stajo, gosi, ovce, govedo, sploh živino, ki beži pred nočjo, da se pravočasno zateče v varno zavetje domačega krova. Nič petja ne čuješ, nič vriskanja. Človek bi dejal, da so to pradavni, nemi obredi, ki se vrše v mirni vdanosti v voljo usode . . ."

Dežela kruha in vina

Kadar kdo na evropskem zapadu govori o bogastvu Besarabije, misli prav gotovo na njena plodna polja, ki so vsa posejana s plemenitimi žitaricami, najboljšimi v Evropi. Toda marsikdo, ki pozna Besarabijo od blizu ali pa samo od daleč, si želi opojnega, nepozabno vonjavega besarabskega vina, ki so ga znali najbolj ceniti Rusi, ko je ta čudovita dežela bila še pod njihovo oblastjo. Vinogradi pokrivajo v Besarabiji približno sto tisoč hektarov njene površine. Skoraj polovica vsega vina, kolikor ga je porabila predvojna carska Rusija, je prihajala iz Besarabije. Vino, ki ga prideluje v slovitem orhejskem okraju, pa ono, ki ga izstiskajo v vinogradih okoli glavnega besarabskega mesta Chisinaua ali Kišineva, kakor mu pravijo po rusko, je znal zelo dobro ceniti sam ruski car, ki mu tega vina nikoli ni manjkalo na mizi. Pripovedujejo, da je že slavni ruski car Peter Veliki, ki se je ob Prutu vojskoval s Turki, izrekel svojo pohvalo moldavskim vinogradnikom, ki so, kakor smemo torej sklepati, že tedaj gojili žlahtno besarabsko kapljico. To vino bi se prav lahko uspešno merilo s slovitim transilvanskim vinom, toda izvoz besarabskega vina je prav slabo razvit. Tudi najrazličnejše sadje, ki ga Besarabci goje po svojih cvetočih sadovnjakih, bi zlahka tekmovalo z najžlahtnejšim kalifornijskim sadjem, ki ga evropski zapad toliko uvaža in prav drago plačuje. Besarabski vinogradniki se na gojenje vinske trte prav dobro spoznajo. Že v začetku devetnajstega stoletja je spretni ruski uradnik, guverner besarabske dežele, general Kiseljev na lepem, za vinogradništvo zelo ugodno ležečem griču tik Kišineva ustanovil veliko vinogradniško šolo, ki je kmalu zaslovela po vsem svetu.

Samo glavno mesto Kišinev leži blizu Dnjestra na ukrajinski meji. Mesto šteje nekaj nad dvesto tisoč prebivalcev in je zelo prenaseljeno. Prebivalstvo je večinoma rusko, ukrajinsko. Videz mesta je danes reven, umazan. Pod rusko oblastjo je mesto pač cvetelo, ker je v njem bila zelo razvita trgovina; slednja je danes mrtva, predmestja, v katerih so bila poprej najvažnejša tržišča, so zanemarjena in spominjajo na usodo mnogih drugih mest na vzhodu, ki so danes, ko je trgovina postavljena na drugačne osnove nego nekoč, mrtva. Edino še Židje vzdržujejo revne ostanke nekdaj tako cvetoče trgovine. Ni čuda, da se z obžalovanjem spominjajo ljudje starih "zlatih časov", ko je Besarabija imela za seboj prostrani ruski trg in je tudi z evropskega zapada dotekal denar.

Pogled čez Dnjestr

Stara trdnjava ob Dnjestru, ki so jo Moldavci krstili za Tighine, Turki pa so jo nazvali "Bender", kar se po naše pravi "vrata", predstavlja res prava vrata iz Besarabije v južno Ukrajino. Mošeja z vitkim minaretom in ruska pravoslavna cerkev pričata o burni preteklosti tega mesta, ki je nekoč z velikim železnim mostom vezalo Besarabijo z ukrajinskim zapadom na Dnjestru. Danes mostu ni več. Le na sovjetski strani Dnjestra se še dvigajo ostanki kamenitih podstavkov mostu in na enem izmed njih je z velikanskimi črkami zapisano: U. S. S. R. Ob bregu se sprehajajo sovjetske mejne straže v sivozelenih uniformah. Daleč za njimi se razprostirajo široka ukrajinska polja, na katerih traktorji pridelujejo neizmerne množine žita. Ni redko, da se v dalji oglasijo topovi, ki besarabskim prebivalcem oznanjajo, da se na oni strani Dnjestra vrše velike vojaške vaje sovjetske armade . . .

Mirni besarabski kmetje komaj zvedavo prisluškujejo tem znanim glasovom in mirno čakajo, kaj jim bo prinesel jutrišnji dan. Le rumunske obmejne straže pozorno čujejo ob bregu Dnjestra . . . —*Lucidus.*

Glasovi iz naselbin

(Nadaljevanje z 2. strani.)

ce in škodoželjnosti, pa naj si bo v tem oziru ali v kakem drugem slučaju. Kdor nima namena delovati za stvar, naj tudi ne skuša škodovati z neresnico v nobenem slučaju in nikomur.

V nedeljo, 26. novembra, bo klub št. 47 JSZ priredil veselico v SND v spodnjih prostorih. Pričetek ob 3. uri popoldne. Čisti prebitek od veselice je namenjen v podporo listu Proletarcu. Članstvo kluba se zaveda, da mu je list Proletarec potreben v vseh ozirih in zato mu članstvo vedno nudi podporo. Kakor vedno tako tudi sedaj se uljudno vabijo na to veselico vsi klubovi člani in čitatelji in simpatičarji Proletarca, da tako pripomorejo do boljšega uspeha v moralnem kakor tudi v finančnem oziru v prid lista.

John Goršek st.

Koncert Barbertonskih Slavčkov

Barberton, O.—Barbertonski Slavčki se bodo po daljšem času zopet pokazali na odru v naši naselbini. Bili bi se že prej, toda so bili v Pittsburghu z združenimi clevelandskimi mladinskimi zbori, kjer so prošlega junija priredili koncert. Svoj koncert priredijo prihodnji petek, 24. novembra, ob pol osmih zvečer in vabijo vse občinstvo na poset. To bo njih letošnja prva prireditev.

Da bo program bolj bogat, so povabili Maxa Travna iz Clevelanda, da nam bo ta večer predvajal nekaj zanimivih slik. Po programu pa bo zabava in ples. Pridite vsi in vam ne bo žal. Vstopnina je samo 25c. Kdor poseča mladinske koncerte, ta ve, da mu nudijo veliko užitka. Tisti, ki je bil 8. oktobra v Clevelandu na skupnem mladinskem koncertu, že ve, kaj znajo pokazat. Človek se kar utopi vanje in bi jih kar naprej poslušal. Tisti večer je bil posvečen vsem materam, posebno pa Mariji Šeme, ki živi na Gorenjskem v stari domovini. Nam materam je mr. Louis Šeme spisal in skomponiral pesem "Materi", katero pojejo mladinski zbori. Glasi se:

"V jutranji rosi,
na zeleni trati,
blišči se med kristali
Tvoje ime, Mati!

Ves dan prepeva
ptičev zbor krilati
prekrasne melodije
le o Tebi, Mati!

Je blisk in grom,
pričenja dež prhljati,
Ti mravrica prinaša
mnogo sreče, Mati!

Ko pade mrak
in zvezde je zaznati,
že voščijo migljaje:
"Lahko noč, Ti, Mati!"

Velela vrtnica je
vsem rožicam se zbrati
in vse žele z menoj Ti:
Še dolgo živi, Mati!"

Vsi ljubitelji petja se bodo gotovo udeležili tega koncerta naših Slavčkov prihodnji petek zvečer. Napolnimo dvorano. S tem poplačamo naše pevce in jim damo poguma še za nadaljnje učenje. Starši, pošljite svoje otroke k Slavčkom. Vaje imajo vsako soboto popoldne v dvorani društva Domovine na 14. cesti. Čim več jih bo tem lepše bo.

Frances Gabrosek, tajnica.

Pogajanja med unijo in kompanijo pretrgana

Detroit, Mich., 20. nov. — Upanje, da se bo 58,000 delavcev kmalu vrnilo na delo, je šlo po vodi, ko so bila pogajanja med avtno unijo CIO in Chrysler Motor Corp. pretrgana. Obe stranki sta izjavili, da se nista mogli zediniti glede mezde. Tovarne te korporacije so zaprte že 45 dni zaradi spora z unijo avtnih delavcev.

Blokada ovira italijansko trgovino

Protest proti zadržitvi parnikov

Rim, 20. nov.—List Telegrafo opisuje, kako angleško-francoska blokada ovira italijansko pomorsko trgovino. Angleži so zadržali neki italijanski parnik v Gibraltarju 29 dni. Po izpustitvi so ga zasegle francoske bojne ladje in odvedle v Marseilles, kjer so ga držale enajst dni. Izpuščen je bil, ko je preiskava ugotovila, da ne vozi kontrabantnega blaga.

Rimska vlada je poslala protest v London in Pariz proti oviranju italijanske trgovine na morju. V protestu naglaša, da italijanski parniki ne vozijo blaga v Nemčijo, temveč v belgijska in holandska pristanišča. Doslej so Angleži in Francozi ustavili in preiskali 18 italijanskih parnikov in jih zadržali več dni. Fašistični tisk piše, da je nekaj narobe z angleško-francoskim sistemom pomorske kontrole.

Zbiranje finskih čet ob meji

Ruska komisija v Kovnu

Moskva, 20. nov.—Sovjetski tisk nadaljuje z napadi na finsko vlado in ji zdaj očita, da pošilja nove čete na ozemlje ob ruski meji, dočim je zahtevo o reviziji mej zavrnila. Pravda, glasilo komunistične stranke, je objavila vest iz Helsingforsa, da se finske čete opažajo povsod ob meji.

"Na finski strani meje so v teku manevri podnevu in ponoči, dočim je na naši strani vse mirno',' piše Pravda. "Vse to kaže, da se finski vladajoči krogi resno pripravljajo na vojno s Sovjetsko unijo."

Pravda dalje pravi, da ti krogi širijo geslo, da eden Finec je vreden toliko kot deset Rusov.

Vest iz Kovna se glasi, da je tja prišla ruska misija. Ta bo nadzirala in vodila izseljevanje Belorusov iz zapadne Ukrajine v kraje, katere je zasedla ruska armada po invaziji Poljske. Belorusi so bili internirani na Litvinskem, ko sta se Rusija in Nemčija pogajali glede razdelitve poljskih pokrajin.

Tedenski pogovor

(Nadaljevanje s 2. strani.)

poročajo razni viri, so ameriški kapitalistični in visoki vladni krogi že v skrbeh pred prenaglim zaključkom vojne v Evropi, to je pred izjalovljenjem "booma" v vojnih industrijah. Ameriški trgovci s smrtjo namreč računajo na veliko vojno trgovino z Anglijo in Francijo; prav tako si jo želi tudi administracija.

Vsled tega je bil zadnje dni izrednega zasedanja tudi tak pritisk na senatorje in kongresnike od trgovcev s smrtjo in s strani administracije, da sprejmejo njen nevtralnostni osnutek in odpravijo embargo. Prihodnje leto bodo namreč predsedniške volitve in čim večji bo vojni "boom" tem bolj ugodne bodo šanse za demokrate.

Aretacije nemških špionov v Turčiji

Istanbul, Turčija, 20. nov. — Policija je aretirala sedem Nemcev, med temi eno žensko, na obtožbo špionaže. V navalu na glavni stan špionskega krožka je policija zasegla veliko vsoto ameriškega denarja.

Devet ubitih v železniški nesreči v Nemčiji

Berlin, 20. nov. — Devet oseb je izgubilo življenje, dvajset pa je bilo ranjenih v koliziji potniških vlakov, ki se je pripetila v Spandauju, berlinskem predmestju.

LISTNICA UREDNIŠTVA

Hollsopple, Pa., J. Z.: Naslov Flisa je tale: Foreign Language Information Service, 222 Fourth Avenue, New York City.

LJUBEZEN NA PRVI POGLED

Spisal *FRANK KROLL*

"Čemu pa me vprašujete — morda se zanimate za moje stanovanje?" Mimi je izgovorila te besede dokaj poredno, saj je vedela, da bo njen novi znanec moral nanje točno odgovoriti. Johnu je bilo nerodno, v tem pa je videl priliko, da se razgovor razvije v pravilno smer.

"Seveda se zanimam," je navidez obotavljaje dejal John. Opazil je, da Mimi premišlja, ali bi mu povedala ali ne. Svoje oči je imel uprte vanjo. Ona je obstala s povešenimi očmi. Naposled se je odločila.

"Moje stanovanje je tam na koncu ulice Main, na ravnici južne strani mesta. Sedaj veste. In kaj sedaj?"

"Me veseli, da vem . . . morda vas obiščem in takrat se bova kaj večkrat pogovorila," je dejal John z negotovim glasom.

"O, tako — hi-hi-hi!" se je veselo zasmejala Mimi, nato pa dostavila: "Torej obiskati me mislite — kdaj pa?"

"To je pač od vas odvisno. Moram vedeti, kdaj ste doma."

"Kadar nisem v trgovini, tedaj sem gotovo doma."

"Dobro, da vem, tako da ne bom zaman hodil. Morda vas obiščem še danes."

"Najbrž me ne boste še obiskali."

"Zakaj?"

"Saj ne veste moje hišne številke," se je Mimi veselo zasmejala.

John je bil prepričan, da je do sedaj zmagal na vsej črti.

"Saj res bi bilo nemogoče. Tam je več hiš in blodil bi okrog zaman. Sem pač nepremišljen," je odvrnil Dorn praskaje se za ušesom.

"Taki ste fantje! Vprašate za stanovanje nekoga, ne vprašate pa za prostor, v katerem živi," mu je Mimi poredno ponagajala in se veselo nasmejala, da so se pokazali njeni lepi beli zobje.

"Res, lahko se norčujete z menoj, a jaz bom postal še jezen na vas, če me boste še nadalje mučili," se je pritožil John.

"Oj, saj ne mislim resno, malo šale pa je treba, ker ste jo sami pripravili. Ampak če mislite resno, da me obiščete, pa vam bom povedala, saj to vendar ni nobena skrivnost. Veste, številka naše hiše je nabita nad hišnimi vrati, da jo lahko vsakdo vidi," se je nadalje pošalila Mimi.

Dornu je njeno vedenje ugajalo in ni mogel prikriti zadovoljstva. Zagotovil jo je, da resno misli na obisk.

"Naša hiša je četrta na desno od ulice in številka je 306. Če vas res pot zanese tja dol, boste hišo lahko našli."

"Pridem, gotovo pridem!" jo je zagotovil John smehljaje. "Tako ljubeznivo deklico nikakor nočem ukaniti."

"Ne vem kaj mislite?"

"Zakaj — kaj vprašujete?" Johnu je beseda obtičala v grlu. Rad bi ji povedal vse, prav vse, a se je zavedal, da je še prezgodaj, da tu ni kraj, kjer bi ji razodel svoje želje in misli. Morda pa je baš sedaj čas, da ji pove, kar ji bi tako rad povedal . . .

Mimi ga je začudeno gledala, bilo ji je nerazumljivo, uganka. Ni se mogla zbrati, da bi doumela ta nenadni pojav, to nenadno, slučajno srečanje s človekom, ki ji je bil doslej le tujec, katerega je videla parkrat prej. John se je nenadno osokolil.

"Zato — ker vas ljubim . . ."

Pri teh besedah, ki so zvenele tako nenadno, a vendar ljubko, je Mimi zardela in ni se upala fantu pogledati v obraz. Ali naj zbeži? John se ji je dopadel, saj je bil postaven fant, iz njega so prihajale prepričevalne, preproste besede, ki so se ji zdele kot lepa melodija. In sedaj naj bi zbežala . . . od njega, ki je izrekel te važne besede? Medtem jo je John motril in čakal, kaj bo rekla ona. Naposler ga je pogledala in vprašala: "Ali me res ljubite?"

V odgovor je John nalahno prijel njeno roko in jo božal. Ljubeče ji je pogledal v oči, ki so govorile več kot je mogel povedati in nato ponovil: "Res je. Ljubim vas iz dna srca."

Mimi je hotela izmakniti roko, a Dorn jo je krepkeje prijel. Njena nežna roka je čudovito vplivala nanj v njegovi moški roki. Ta dotik, stisk njene roke, ga je prešinil po vsem telesu, saj tudi njena roka ni ostala hladna. Dasi je ta prizor trajal le trenutek, je bil odločujoč, porodil je nove misli, upanje in hrepenenje. Njegove besede so se zarile v njeno srce, bile so žive, osvežujoče, božanje njene roke, ta čudoviti dotikljaj, njegov ljubeznivi stisk in božajoči pogledi — vse to je zavilo v nepričakovano veselje, ki se je prelivalo v razna čuvstva.

Mladenka ni bila razpoložena za nadaljno razgovarjanje. Postala je tiha, skoro sramežljiva. John se je ojunačil, ji še nadalje šepetal o ljubezni in gledal njene lepe ustne. Njune oči so se spet srečale. John je čutil, da je čas, da se poslovi.

"Torej, kaj boste rekli sedaj, ko vas ponovno vprašam, če vas smem obiskati?

Mimi se je obotavljala, nalahko ją skomignila z rameni, kot bi se bala privoliti. Johna njena resigniranost ni motila, ampak je ponovil svoje vprašanje.

"Lahko pridete," je dejala Mimi.

"Kdaj pa smem priti?"

"Do štirih popoldne delam."

"Dobro, pridem vas počakat in bova šla skupaj na vaš dom."

"Vas bom pričakovala."

Ko je John zapuščal trgovino, je Mimi stala kakor zamaknjena ob dolgem točilnem pultu. Spočetka se ji je vse to zdelo kakor lepe sanje, ki se razblinijo v nič. Ampak to niso bile sanje. V trgovino je prišel postaven mladenič, ki ji je resnično govoril o ljubezni, mladenič, ki se zanima zanjo in ona ni ostala hladna na njegove prošnje. Prišlo je vse tako nenadno, v trenutku. Vse drugačen se ji zdi svet, ves odnos do življenja se je spremenil.

Tisto jutro, ko je Dorn stopil v trgovino, kjer je bila nameščena Mimi, ji je prineslo novo življenje, upanje, ljubezen . . .

2

Mimi je ves dan mislila le o prijaznem tujcu, ki ji je šepetal ljubeznive besede. "Ljubim te," je dejal. "Lepa si, Mimi . . ." Tako prepričevalnih, lepih besed še ni slišala. Na njej se je opazila prijetna sprememba. Bila je vesela, dasi malo zamišljena. Kmalu je prišlo poldne, ena, dve . . . štiri.

John se je odločil, da bo predčasno na mestu. Bil je nekam nemiren, saj se je tudi zanj vse to zgodilo tako naglo, nepričakovano. Bil je zamišljen, da ni videl niti mimoidočih ljudi. Mučile so ga čudne misli. Morda se lepa Mimi le norčuje, ne misli resno. Ko ga bo videla, se mu bo smejala in ga bo nahrulila, naj ne opleta krog nje. Saj je dobro ne pozna. Mlada dekleta so muhasta. Ni si bil svest jutranjega uspeha. Nestrpno je čakal trenutka, ko bo ura kazala štiri. Svoj avto bo ustavil v bližini trgovine in čakal.

Mladi Dorn ni bil noben zapeljivec, njegov namen je bil vzvišen, kajti mladenko Mimi je resnično ljubil. Niti na misel bi mu ne prišlo, da ji bi dvoril le zato, da se bo z njo kratkočasil. V mislih je že izdelal vse načrte za njuno bodočnost, ako bo šlo vse po sreči. Skrbelo ga je, kaj ona misli, ali ga ima rada, se zanima zanj. S temi mislimi je prišel domov in najprej je šel v garažo, stopil k avtu in ga božal, kakor bi kmet božal svojo najboljšo kravo. Zadovoljno se je nasmehnil, ko se je spomnil na Mimi, ki se bo gotovo prijetno začudila na njegovo povabilo, naj prisede k njemu v avto. Zdelo se mu je, kakor bi celo njegov avto razumel in ga veselo navdušuje: "Kaj me ogleduješ, čemu se obotavljaš, poženi me in se popelji k svoji izvoljenki . . ."

John se je vsedel v svoj avto in pognal počasi naprej. Bilo je še zgodaj, pa se je vozil po mestu, pomladni zrak mu je dobro del in v krasoti vigredi se je napajal njenega vzduha, medtem ko so njegove misli plavale tja na ulico Main k tisti trgovini. Mesto mu je bilo večinoma še tuje, kajti priselil se je vanj šele pred kratkim kot zastopnik družbe pralnih strojev. Zato se je ves sproščen vozil po mestu, saj ga itak ni nihče poznal in za nikogar se ni brigal. Večkrat je pogledal na zapestno uro. Naposled je kazalec kazal čas, ko se mora ustaviti na določenem mestu. Kmalu je bil tam in avto zapeljal k polčniku v bližini trgovine. Pa ni čakal zunaj, temveč je šel v trgovino, da se prepriča, če je Mimi resnično še tam in da se ji javi, da je prišel kakor je obljubil.

Mimi je bila brez mala že pripravljena na odhod in njegovega prihoda je bila vesela. Pogledala je na ulico in opazila, da pred vrati stoji lep avto.

(Dalje prihodnjič)

snovali in izvedli neke vrste ugrabljanje Sabink.

Zakonskih zvez nismo dovoljevali, ker bi lahko privedle do tragedij, če bi eden izmed zakoncev ozdravel in bil odpuščen s Cullona (otok gobavcev).

Ko pa je prišlo potomstvo brez duhovnikovega žegna, so moralni razlogi premagali zdravniške ugovore: cerkev je zahtevala zakon.

Da pri prenašanju bolezni dednost nima nobene vloge, je bilo že dokazano na Malokai (največjem otoku gobavcev), kjer takoj po porodu odvzamejo materam otroke in jih pošljejo v krasna zavetišča v Honolulu, kjer ostanejo do dovršenega enaindvajsetega leta.

Pregovoriti sem moral matere na Culionu, naj nam izroče otroke, čeprav jim zakon tega ni nalagal. Po cele ure sem jim govoril, se skliceval na njihovo materinsko ljubezen in jim pojasnjeval, da jim bodo otroci prav gotovo oboleli, če jih takoj ne odpeljejo.

Dolgo je bilo moje prigovarjanje kakor bi govoril gluhim ušesom. Nekega dne pa mi je šest in dvajset mater z velikim zatajevanjem ponudilo svoje otroke.

Še pred osmo uro so bili otroci na obrežju. Vse, kar je stalo tam, je jokalo: jokali so otroci, jokale so matere, očetje so jadikovali in prijatelji so jokali iz simpatije . . .

Komaj smo prišli iz ožine, je postalo morje nemirno. Najprej je dobila morsko bolezen ena sestra in se tiho odstranila. Čez hip je odšla druga in za njo kmalu vse ostale, dokler nisem ostal na palubi sam, stari samec, s šestindvajsetimi otroki. Ladja se je zibala in burja je naraščala. Ko se je nagnila na bok, smo se otroci, voda in jaz zakotalili do odtočnega žleba. Bal sem se, da moji varovanci ne padejo čez palubo. Lovil sem jih, kakor se je pač dalo, vendar je bilo nemogoče, da bi zajel vse hkratu v svoje naročje.

Končno se je odnekod prikazal mornar. Filipinci so prav tako dobre pestunje kakor njihove žene. Poklical sem ga:

"Danes še ničesar nisem jedel in rad bi se za trenutek spočil. Popazite za hip na otroke!"

Ko sem prišel spet na palubo, se mi je nudil kaj zabaven prizor: Mornar je sedel na palubi, imel enega otroka pod levo pazduho in drugega na roki, enega pod desno pazduho in drugega na roki, enega pod desnim kolenom, drugega pod levim, eden mu je visel na desnem ušesu in drugi na levem. Tistemu, ki se je pravkar najbolj dri, je mašil v usta steklenico mleka. Ker ni prenehal, mu je pustil steklenico v ustih in na isti način miril drugega kričača . . .

•

Zazvonil je telefon.

"Halo!" sem se odzval, ne da bi slutil kaj hudega.

"Tu bolnišnica. Prosim, da bi takoj prišli."

"Vaših otrok ne moremo sprejeti, dokler niso identificirani. Ne vemo niti, kako se imenujejo."

"Čisto preprosto," sem zagotavljal višji sestri. "Vsak otrok ima na vratu trakec z listkom, kjer je napisano njegovo ime, starost in podatki o njegovih starših."

"Morda so jih imeli, ko so odšli z otoka. So pa tako sestradani, da so listke najbrže pojedli."

Resignirano sem vzdihnil in odhitel v bolnišnico.

Dvignil sem prvo dete, ga obračal na vse strani in z gotovostjo izjavil: "To je Pepina de la Cruz." Odložil sem jo in vzel drugega otroka: "To je Juan Carbonegro."

Ko sem jih tako poimenoval že kakih pet, so me začele sestre sumničiti, da ugajam hokus pokus.

"Gospod doktor, vi si imena izmišljate!"

Trdil sem, da ne in k sreči sem to tudi lahko dokazal. Med potjo sem imel dovolj časa, da sem se lahko dodobra seznanil z otroki. Imel sem s številkami opremljen seznamek in kar tako iz previdnosti sem vpraskal vsakemu otroku njegovo številko na noht na palcu. In še preden smo prišli v Manilo, so se mi njihova imena dobro vtisnila v spomin.

Nekega dne je prišel reporter "Bulletina" po snov za feljton.

"Žal mi je," sem rekel, "toda danes nimam nič za vas."

Nenadoma pa me je obšla dobra misel. Filipinci imajo radi otroke. Morda bi jih pripravil do tega, da bi adoptirali moje varovance.

"Prav, dobite snov, če mi obljubite, da jo boste porabili za uvodnik na prvi strani, z debelimi napisi." Privolil je in pripovedoval sem mu o brezdomnih otrocih, ki jih ne morem oddati v sirotišnico, ker bi tam ogrožali zdrave. Opozoril sem ga, naj v vsakem odstavku ponovi, da so to otroci bolnih staršev, da bi nihče ne bil v zmoti.

"Povejte v svojem članku, da bodo otroci pripravljeni pri nas ob osmi uri. Prišel bo tudi notar, da lahko takoj podpišejo reverz o adoptaciji in vzamejo otroke s sabo."

Žurnalist je napisal članek naravnost mojstrsko. Večerniki so ga ponatisnili in dodali še iz svojega . . .

Po deseti uri me je prišel iskat pisarniški sluga.

"Morali bi tja, gospod doktor."

"Zakaj? Ali se je kaj zgodilo?"

"Vsi otroci so že oddani."

"No, in po kaj naj potem hodim tja?"

"Ampak ljudje še čakajo. Hočejo otroke."

Moral sem iti. In komaj sem odprl vrata, sem že zaslišal krik: "Hočemo otroke! Hočemo otroke!"

"Dobri ljudje," sem jih ogovoril, "pri najboljši volji vam jih ne morem takoj priskrbeti."

"Hočemo otroke! Obljubili ste nam jih, dajte nam jih!"

Nisem vedel, kaj naj napravim. Potem pa sem se spomnil (odgovoren sem bil tudi za sirote): "Prav, dobili jih boste, če jih tako zelo želite. Jutri ob isti uri bodo tu."

Adoptivnim staršem je bilo prav vseeno, kakšni so bili otroci. Običajno so si jih izbirali brez oklevanja. Le enkrat se je vrnila ena sama ženska s svojim otrokom.

"Nočem tega", je rekla nejevoljno.

"Čemu ne? Saj je prav ljubko. Kaj vam ni všeč na njem?"

"Mislim, da ima v sebi japonsko kri. Ne maram Japoncev."

"Kakor hočete. Pa ga vzamem nazaj." Položil sem otroka v pregrajo, vzel drugega in ji ga dal. Ni trajalo dolgo, ko se je žena vrnila tudi z njim in prosila za drugega. Pričelo me je jeziti.

"Ne morem vam dajati vsakih pet minut drugega. Kaj pa vam na tem ne ugaja?"

"Prvemu sem kupila vso opremo perila in oblekc. Ta pa je večji in zdaj mu je vse premajhno."

Vrnil sem se k pregrajam, meril otroke, jih pregledoval in ji končno ponudil tretjega.

"Bo tole šlo v oblekce?" sem vprašal. "Da", je soglašala, "temu bodo prav". In spokojno je odšla.

Koncem koncev je imel moj domislek uspeh, bil pa je le izhod za silo. Tega poskusa nisem mogel več v drugič ponoviti.

Viktor Heiser.

Slika kaže tobačne liste pred nekim skladiščem v Louisburgu, N. C.

Hočemo otroke

Ločili smo spalnice moških in žensk, stika čez dan pa jim nismo prepovedali. Nekateri ljudje, ki so se zelo zanimali za bolnike in so mislili le dobro z njimi, so se zgražali. Zastavili so svoj vpliv pri vladi in generalni guverner je izdal odlok, naj se med obema deloma otoka potegne žica in postavi visok plot. Ko pa sem si prišel ogledat potok, sem takoj opazil, da ženske niso ločene od moških tako, kakor je bilo določeno. Vprašal sem vodilnega zdravnika, čemu se ni to zgodilo.

"Ne marajo oditi," je odvrnil. "Če nam ne prideta na pomoč vsaj dva polka vojakov ali policije, ne bomo opravili z njimi."

"Prav, pa skličimo shod," sem predlagal. In ko so se ženske zbrale, sem zlezel na zaboj in stal pod žgočim solncem in gledal na valujoče morje črnih solnčnikov, izpod katerih so me gledali razjarjeni obrazi. Pojasnil sem jim odredbo vlade . . .

Filipinke so boljši govorniki kakor moški. Ena izmed žensk je vstala in s strastnim govorom obdolžila svet . . . Druga upornica je nastopila še bolj ogorčeno in pričela vpiti: "Ubijte ga!"

Naglo so se dežniki zaprli in ostre železne konice so se namerile proti moji trebušni preponi. Iztegnil sem roki in vpil, kolikor so mi dopuščala pljuča: "Stojte! Počakajte!"

Dežniki so negibno zaštrleli v zrak, železne konice pa so bile še zmerom naperjene vame.

"No, vam pa obljubljam, da vas ne bodo ločili od mož, dokler se ne pogovorim o tem z državnim governerjem."

Dežniki so se povesili in ženske so se razšle. In ostalo je pri starem: Žene so živele kakor prej, za dekleta pa so uredili posebne domove. Žanje so skrbele sestre in pazile, da so bila ponoči vsa vrata dobro zaprta. Vendar so mi povedali, da so za-

Rodbinska

— Zahvalite boga, otroci, da se imate tako dobro! Ko sem bil jaz tako mlad, kot ste vi, sem večjidel gladoval!

— Dobro, da si prišel k nam, očka, mi imamo vedno dovolj jesti.

Listen to and Advertise over
PALANDECH'S YUGOSLAV RADIO
Folk Songs and Music
Tamburitza Orchestra
Station WWAE, Every Sunday 1 to 2
636 S. Clark St., Chicago — Haz. 2806

Zgodovinski spisi v Družinskem Koledarju

V Ameriškem družinskem koledarju, letnik 1940, opisuje Ivan Molek zgodovino prvega slovenskega podpornega društva v Ameriki. Joseph Chesarek piše o Slovensko-Hrvatski Zvezi, o njenem postanku in o vzrokih, radi katerih je bila primorana v združenje s HBZ.

Naselbina Forest City, v Pa., je bila nekoč ena najbolj znanih v naši javnosti. V nji je bil sedež centralne podporne organizacije Društva sv. Barbare. Njena društva so zdaj v SNPJ. Spis o tej naselbini je priredil Anton Zaitz.

Joško Oven ima v njemu spis o Mehiki, Frank Zaitz o slovenskih zadrugah, Math Petrovich o inflaciji, Anton Garden o boljševizmu po 22 letih, v povestnem delu pa so zastopani Ivan Jontez, Milan Medvešek s prevodom iz Jacka Londona, Anton Shular, Frank Česen, Zvonko Novak, F. S, Tauchar, Anton Slabe, Ivan Vuk in več drugih.

Koledar vsebuje podatke o vseh jugoslovanskih konvencijah leta 1939, o vseh spremembah v slovenskem časopisju, o vojnih grozotah, o Židih in njihovih problemih, mnogo slik, krajših notic in nekaj pesmi.

STANE 75c

Razpošilja ga knjigarna

PROLETARCA

2301 So. Lawndale Avenue - Chicago, Ill.

TISKARNA S.N.P.J.

SPREJEMA VSA

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvatskem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih

VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J., TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne.—Cene zmerne, unijsko delo prve vrste

Pišite po informacije na naslov:

SNPJ PRINTERY

2657-59 SO. LAWNDALE AVENUE
Tel. Rockwell 4904
CHICAGO, ILLINOIS

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO

Po sklepu 11. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveto in prišteje eden, dva, tri, štiri ali pet članov iz ene družine k eni naročnini. List Prosveta stane za vse enako, za člane ali nečlane $6.00 za eno letno naročnino. Ker pa člani že plačajo pri asesmentu $1.20 za tednik, se jim to prišteje k naročnini. Torej sedaj ni vrzeka, reči, da je list predrag za člane SNPJ. List Prosveta je vaša lastnina in gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan. Cene listu Prosveta je:

Za Združ. države in Kanado		Za Cicero in Chicago je	
1 tednik in	4.80	1 tednik in	[illegible]
2 tednika in	3.60	2 tednika in	[illegible]
3 tednike in	2.40	3 tednike in	[illegible]
4 tednike in	1.20	4 tednike in	[illegible]
5 tednikov in	nič	5 tednikov in	[illegible]

Za Evrope je.....$9.00

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Money Order v pismu in si naročite Prosveto, list, ki je vaša lastnina.

Pojasnilo:—Vsalej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član SNPJ, ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravništvo sniżati datum za to vsoto naročniku.

PROSVETA, SNPJ, 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Priloženo pošiljam naročnino za list Prosveto vsoto $.....

1) Ime.....Čl. društva št.....

Naslov .....

Ustavite tednik in ga pripišite k moji naročnini od sledečih članov moje družine:

2).....Čl. društva št.....

3).....Čl. društva št.....

4).....Čl. društva št.....

5).....Čl. društva št.....

Mesto.....Država.....

Nov naročnik.....Star naročnik.....